

CONSCIÈNCIA
D'ARA
Cada dijous
i la setmana que ve:
Elogi espiritual
de la nit

Estils

ÀNGELS O ROBOTS

Jordi Pigem reflexiona sobre la interioritat humana contemporània sota l'impacte de les crisis ecològica i dels horitzons tradicionals de progrés.

Dietrich Bonhoeffer: eternament aquí

Una biografia repassa l'estimulant vida del teòleg alemany assassinat pels nazis

DÍDAC P. LAGARRIGA
BARCELONA

Dietrich i Sabine: dos infants bessons ajaguts als respectius llits, separats per un envà. Cada nit, abans de dormir, en Dietrich repica la paret amb els dits, un toc d'alerta per a la Sabine: comença l'estona de reflexionar sobre l'eternitat. Joc metafísic preferit dels dos germans, que no només l'apliquen abans de dormir, sinó en qualsevol ocasió on la mort, sempre la mort, apareix. A Dietrich no l'espanta, tot el contrari, el reconforta pensar en aquell espai abstracte on la vida, apagada, reneix. Amb els anys, aquest petit joc infantil continuarà acompanyant-lo. Per moltes que fossin les seves intenses hores d'estudi i de producció intel·lectual, tot i els milers de fulls escrits i de sermons pronunciats, el simple repiqueig d'uns dits a una paret resumeix tota la visió d'una de les figures més personals que ha donat el cristianisme del segle XX. I si d'eternitat es tracta, les primeres dècades d'aquest segle XXI continuen mostrant la vigència d'un testimoni el llegat vital i teològic del qual no dreix i seguirà nodrint. Sí, l'eternitat també és això, un murmur que no s'esgota. Una realitat desfragmentada que es compon a ella mateixa a mida que la revivim, en aquest cas a través d'una de les eines més eficaces contra l'oblit: l'escriptura. Una escriptura, però, que necessita d'autor per no esdevenir un mer discurs mental allunyat de la por i la caiguda, de la suor i la ràbia, del fracàs i la pena. Per a conèixer l'obra d'aquell nen que repicava a l'eternitat, cal endinsar-se també en una vida apassionant, plena, estimulants, contradictòria justament per haver-la viscut sense por. El fet que a Dietrich Bonhoeffer li toqués viure en un dels llocs -Alemanya- i en un temps -de 1906 a 1945- radicalment convuls i imprevisible, afegeix un al·licient emocionant a la seva ja de per si interessant biografia. I si, a més, qui ens l'explica no només ho fa amb cura documental, sinó amb una prosa elaborada, el gaudi és doble. Llegir les 500 pàgines que Charles Marsh ha titulat *Extraña gloria. Vida de Dietrich Bonhoeffer* (Trotta) és entrar en un món fet de mons o, per utilitzar la pròpia terminologia

de Bonhoeffer, en la mateixa "polifonia de la vida". Agraïts.

Cap anhel de ser màrtir

Escriu Marsh sobre el nostre teòleg protestant assassinat pels nazis: "Proclamar la veritat de l'Evangeli, mentre reflexionava sobre el final del cristianisme; planejar l'assassinat de Hitler, mentre defensava una ètica pacifista; celebrar el sagrament del matrimoni, mentre lligava amb alegria els seus afectes a un altre home: Bonhoeffer va arribar a encarnar algunes de les més desconcertants paradoxes que la Modernitat ha imposat a la fe. No obstant això, res era capaç d'apartar-lo, ni una mica, de l'ortodòxia essencial: Déu sosté el món amb misericòrdia. Aquest era l'estrany i gloriós Evangeli que Bonhoeffer va prometre anunciar, malgrat l'escassa presència del que la major part del món anomenaria la *bona nova*".

Expliquen alguns testimonis que Bonhoeffer, molt abans de l'impenable auge del nazisme, ja deia que moriria jove. No amb les penoses condicions amb les que ho va fer torturat i penjat després de dos anys a les presons nazis, però aquell nen que jugava amb l'eternitat mai va desprendre's d'una fascinació per la mort entesa com a prolongació, plena i misteriosa, de la vida. Precisament per això, com escriu el seu biògraf, "Bonhoeffer s'enfrontava a la mort de la mateixa manera que havia viscut, amb una força que s'alimentava d'una satisfacció sublim". Durant el parell d'anys de captiveri, fins poc abans de la seva execució, mai va deixar d'escriure: cartes, poemes, oracions, esborranys de novel·les, peces de teatre i històries, llibres i assajos futurs, aforismes i exegetes de les Escripures... "Bonhoeffer es negava a considerar que patia a la presó -diu Marsh-. Sugge-

Misteri
Mai va desprendre's d'una fascinació per la mort, plena i misteriosa

Obra
Durant els anys que va passar en captiveri mai va deixar d'escriure

rir que patia li semblava una profanació i no sentia cap anhel de ser un màrtir".

"No s'ha de dramatitzar aquestes coses -escriu el propi Bonhoeffer en una carta des de la presó-. Molt del que passa aquí és horrible però, és diferent dels altres llocs? No, el patiment ha de ser una altra cosa, ha de tenir una dimensió diferent a tot el que he experimentat fins ara".

Alliberat, malgrat tot

De fet, durant la seva estança a la presó no només defuig el patiment i la idea de màrtir, també elabora un salt nou del seu pensament, sens dubte condicionat per una situació gairebé final que, paradoxalment, l'allibera: "El poder dels escrits de presó -escriu Marsh- radica precisament en que no estan lligats a cap convenció, en la llibertat a la que Bonhoeffer es va entregar. Va afirmar haver travessat un enorme alliberament de la culpa i els dubtes durant el seu últim any". Assegurava, per exemple, que ja no calia Déu com a hipòtesi, sense obviar la pregunta bàsica: què haurien de fer llavors les ànimes angoixades? "En l'any que va precedir a la seva mort, Bonhoeffer va tractar de capturar aquesta terrenal i enriquidora absència de Déu que li resultava incomparablement més propera a l'Evangeli que qualsevol religiositat formal que hagués conegut fins aquell moment". "Un nou element, a més, havia entrat a formar part del seu ésser: la *hilaritas* (bon humor) com la qualitat de la ment, el cos i l'esperit. *Hilaritas* implicava valentia, audàcia i una voluntat de desafiar al món i a l'opinió popular, amb el ferm convenciment de donar-li al món alguna cosa bona, fins i tot si al món no li agrada".

Bonhoeffer, doncs, l'etern inspirador, amant dels plaers terrenals -bona roba, bon menjar, la música i les festes nocturnes...- i divins al mateix temps, que va optar per anar més enllà del confortable món acadèmic per viatjar fora de la seva zona de confort: a Roma, on es desperta la seva vocació ecumènica, a Harlem, on coneix una fe cristiana, la dels afroamericans, molt més viva i sacsejadora, o a Barcelona -un altre llibre *Comunitat i promesa* (Trotta) recull el seu pas per la Comunitat Evangèlica entre 1928 i 1929-, on, en la seva darrera predicació, conclou amb uns estrofes del poeta Gerhard Tersteegen: "Un dia li diu a l'altre: la meua vida no és res més que estar de pas, de pas a l'eternitat".

OPINIÓ

Ser universals sense mirar-se el melic

EULÀLIA FANAR
INVESTIGADORA EN TEMES
DE GÈNERE I CONFLICTE

Sembla que ens movem entre el selfie i el *hashtag*. D'això fa quatre dies, però en una societat altament estimulada i vibrant, addicta a la novetat i amb una greu tendència a la desmemòria, sembla com si els selfies i els *hashtags* hi haguessin estat sempre. Pels adolescents és pràcticament així, i aquesta imperiosa necessitat del mercat en perllongar cada vegada més l'adolescència per fer-nos més compulsius i influenciables als dictats del consum fa que tots i totes visquem en un estat permanent d'intensitat, novetat i estímuls.

Tant els selfies com els *hashtags* són allò que volem que siguin i ens deixen prou marge per imaginar, repensar, ser

Però del selfie -reflex d'una voluntat individualista i hedonista-, en podem treure també un aspecte positiu, com la democratització (acostumats com fins ara a veure només els retrats dels famosos a les pantalles) o el centrament en un mateix (per veure el nostre interior cal, en primer lloc, veure'ns físicament). Amb els *hashtags* passa el mateix. Si bé és sinònim de l'obsessió social per les identitats, on tothom ha de tenir etiqueta i tot ha de ser classificat i definit, el mateix temps la proliferació gairebé infinita d'etiquetes fa que aquestes deixin de tenir sentit com a element aglutinador, passant a la pluralitat i a l'heterodòxia de les definicions i, per tant, a subvertir-les.

Tant els selfies com els *hashtags*, doncs, són allò que volem que siguin, i ens deixen prou marge -encara que sigui entre esclertes- per imaginar, repensar, ser. I això no és cap novetat. Fixem-nos, per exemple, en la paraula universal. Etimològicament és allò que gira envers un, i en aquest sentit no hi ha res més egocèntric i auto-referencial. Però hem aconseguit canviar aquesta percepció per fer de la paraula justament un referent d'igualtat i d'obertura. Per tant, res de nou: emparaular el món i ser-ne conscients és un principi vital.

GETTY

Gent

TEXT:
XXXXXXXXXXXXXX

Títolasdjfh agsdjfhgsjhdhsh

Segons l'autora del llibre hi ha cinc contaminants que són els més comuns. Els dos primer font d'una contaminació erar problemes intestinals greus, com la salmonel·losi. Els altres tres són ear-se de **focontaminació (foto1)** electromagnètica derivada de la instal·lació elèctrica de l'habitatge o la que generen els ei vel mauris mattis hensent leo nulla, sagittis vel semper stibulum tincidunt dictum tortor et iabitur at tempor nisl.

aQuisque nulla nisi, porta ac dapibus sit amet, tempus sollicitudin neque. Vestibulum diam lacus, rutrum ac laoreet non, cursus eu risuspendisse semper ultrices dui, id commodo elit varius sit amet. Mauris facilisis porttitor dolor. Nunc

Títolasdjfh agsdjfhgsjhdhsh

Segons l'autora del llibre hi ha cinc contaminants que són els més comuns. Els dos primer font d'una contaminació erar problemes intestinals greus, com la salmonel·losi. Els altres tres són ear-se de **focontaminació (foto1)** electromagnètica derivada de la instal·lació elèctrica de l'habitatge o la que generen els ei vel mauris mattis hensent leo nulla, sagittis vel semper stibulum tincidunt dictum tortor et iabitur at tempor nisl.

aQuisque nulla nisi, porta ac dapibus sit amet, tempus sollicitudin neque. Vestibulum diam lacus, rutrum ac laoreet non, cursus eu risuspendisse semper ultrices dui, id commodo elit varius sit amet. Mauris facilisis porttitor dolor. Nunc

Quisque ut arcu augue, vitae aliquet

Segons l'autora del llibre hi ha cinc contaminants que són els més comuns. Els dos primer font d'una contaminació erar problemes intestinals greus, com la salmonel·losi. Els altres tres són ear-se de **focontaminació (foto1)** electromagnètica derivada de la instal·lació elèctrica de l'habitatge o la que generen els ei vel mauris mattis hensent leo nulla, sagittis vel semper stibulum tincidunt dictum tortor et iabitur at tempor nisl.

Maecenas suscipit feugiat lli, nec bibendum orci mi in elit. In ante leo, blandit noe sIn sit amet ritus velit. Nulla ac dolor magna, id eleifend velit. Quisque consequat diam in eros suscipit eu fringilla arcu faucibus. Aenean vel diam est, non sodales neque. Fusce sed molestie ipsum. Nam et sagittis purus. In pretium condimen.